

ONLINE CONGRES – GOED GENOEG OUDER- EN OPVOEDERSCHAP

17 juni 2021

Goed genoeg ouder- en opvoederschap betekent dat ouders voldoende oog hebben voor de behoeften van hun kind.

Volgens de Engelse kinderarts en psychoanalyticus Donald W. Winnicott, van wie de term 'goed genoeg opvoederschap' afkomstig is, houdt de term in: een stabiele, zorgzame en liefdevolle 'bemoedering' van het kind, waardoor het kind zich goed ontwikkelt. Naast basisbehoeften (lichamelijke verzorging, voeding en bescherming) hebben kinderen ook recht op zorg en liefde, controle en het consistent stellen van grenzen en het stimuleren van hun ontwikkeling.

Hulpverleners en leerkrachten hebben in de praktijk echter regelmatig te maken met dilemma's waarbij de vraag speelt of er binnen bepaalde gezinnen sprake is van een opvoedsituatie die goed genoeg is? En wat te doen als de ontwikkeling van een kind bedreigd wordt en de opvoeding tekort schiet? Hoe zorg je dat je in de ondersteuning en begeleiding voldoende onderscheid maakt tussen iemands ouderschap en diens opvoederschap?

In dit online congres gaan experts uit wetenschap en praktijk dieper in op deze en andere vragen. Het thema zal vanuit verschillende perspectieven worden behandeld. Naast wetenschappelijke beschouwingen zullen handvatten worden aangereikt die deels direct toepasbaar zijn in de praktijk.

Doelgroep

Dit online-congres is gericht op HBO- en academisch opgeleide hulpverleners en docenten die in hun werk ondersteuning en behandeling bieden aan ouders rondom ouderschap en opvoeding.

Leerdoelen

- Opvoeddilemma's in een prestatiesamenleving
- Vroegsignalering en begeleidingsvormen bij problemen in het opvoederschap
- Langetermijn impact van mishandeling en/of verwaarlozing en het voorkomen van intergenerationele overdracht
- Systeemgerichte gezinscoaching voor ouders met een verstandelijke beperking
- Signalering van emotionele verwaarlozing en de inzet van een passend hulpaanbod
- Begeleiden van ouder- en opvoederschap van mensen met een psychiatrische kwetsbaarheid en/of verslavingsprobleem

- Samenwerken met ouders in de gedwongen hulpverlening

Programma

Dr. Guido van de Luitgaarden - Moderator

Dr. Maike Kooijmans - Opgroeien en opvoeden in een vloeibare prestatiesamenleving

Dr. Nicole Lucassen - Vroegsignalering en begeleidingsvormen bij problemen in het opvoederschap

Prof. Dr. Bernet Elzinga - Langetermijn impact van mishandeling en/of verwaarlozing en intergenerationele overdracht

Drs. Marny Aretz en Drs. Gwendolijn Gerards - Systeemgerichte gezinscoaching voor ouders met een verstandelijke beperking

Drs. Jolande Schoonenberg - Signalering van emotionele verwaarlozing en de inzet van een passend hulpaanbod

José Koster - Ouder- en opvoederschap van mensen met een psychiatrische kwetsbaarheid en/of verslavingsprobleem

Mr. Dr. Goos Cardol - Samenwerken met ouders in de gedwongen hulpverlening

Sprekers

Dr. Maike Kooijmans

Bijdrage: Opgroeien en opvoeden in een vloeibare prestatiesamenleving

Maike Kooijmans is lector Opvoeden voor de Toekomst bij Fontys Hogeschool Pedagogiek. Van huis uit is zij theaterpedagoog en docent. Later werd ze onderzoeker en auteur op het gebied van talentontwikkeling bij kwetsbare jongeren. In 2016 promoveerde Maike als jeugdsocioloog aan de Universiteit van Amsterdam en lanceerde daarmee het concept 'talentologie'.

In onze superdiverse en snel veranderende samenleving groeien kinderen en jongeren op onder hooggespannen verwachtingen. De lat ligt hoog, er mag geen splinter talent verspild worden. In de moderne tijd klinkt de maatschappelijke mantra dat iedereen talent heeft en er volop kansen zijn om 'het te maken'. Het brede geloof is bovendien dat onze jeugd en hun opvoeders zelf verantwoordelijk zijn voor het succesvol participeren in onze prestatie maatschappij.

Maar in wat voor samenleving leven we eigenlijk en wat betekent het om op te groeien in deze tijd? Welke nieuwe opvoeddilemma's en uitdagingen brengt dat met zich mee? Hoe kunnen we anno 2021 een positieve opgroeiomgeving bieden voor jeugdigen, en vooral voor kwetsbare jeugd? Dit en meer komt aan de orde in de inleiding onder leiding van Maike Kooijmans, waarbij lessen uit recent sociaal-pedagogisch onderzoek de leidraad vormen.

Dr. Nicole Lucassen

Bijdrage: Vroegsignalering en begeleidingsvormen bij problemen in het opvoederschap

Nicole Lucassen is gezinspedagoog en promoveerde op de rol van vaders in de opvoeding en ontwikkeling van kinderen. Haar huidige onderzoek richt zich op opvoeden in verschillende gezinscontexten, de link tussen thuis en school, en preventie en interventie binnen hieraan gerelateerde opvoedvraagstukken. In haar samenwerking met dr. Joyce Weeland en dr. Katrien Helmerhorst maakt zij de link tussen de wetenschappelijke benadering over het gezin als systeem en opvoedinterventies in de praktijk. Nicole is werkzaam als universitair docent, onderzoeker en programmadirecteur Masters Pedagogische Wetenschappen aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Vroeg ingrijpen bij opvoedproblemen van ouders en gedragsproblemen van kinderen is belangrijk, omdat deze verdere problemen in de levensloop van het kind voorspellen en negatieve gevolgen hebben voor het kind, het gezin en de samenleving. Ondanks dat opvoedinterventies effecten lijken te hebben op de opvoedvaardigheden van ouders en het gedrag van kinderen zijn de effecten relatief bescheiden en zijn deze effecten niet in alle gezinnen zichtbaar. Hoe komt het dat sommige gezinnen profiteren van opvoedinterventies en anderen niet? In deze inleidende presentatie zet Nicole het belang van het gezin als systeem voor het slagen van opvoedinterventies uiteen. Vervolgens worden implicaties gegeven voor de praktijk van opvoedinterventies.

Prof. Dr. Bernet Elzinga

Bijdrage: Lange termijn impact van mishandeling en/of verwaarlozing

Bernet verricht onderzoek naar de invloed van neurobiologische factoren van trauma en stress op cognitieve functies (met name het emotioneel geheugen). Dit betreft zowel fundamenteel onderzoek naar de effecten van stress bij niet-klinische groepen als onderzoek bij patiënten met stress-gerelateerde stoornissen (waaronder PTSD). Zij verzorgt tevens onderwijs en begeleidt stages en scripties. Sinds 2014 is zij voorzitter van de Commissie Ethiek Psychologie.

Voor een gezonde ontwikkeling zijn kinderen sterk afhankelijk van een goede interactie met hun ouders, zeker in de eerste levensjaren. Mishandeling of verwaarlozing ondermijnt bij het kind het vertrouwen in anderen en in zichzelf. Juist de speciale band tussen ouder en kind maakt dat mishandeling, verwaarlozing of seksueel misbruik door de ouder enorme negatieve gevolgen kan hebben. Deze gevolgen zijn zeer divers en kunnen leiden tot psychische gevolgen en gedragsproblematiek. Daarnaast zijn de eigen jeugdervaringen van grote invloed op de manier waarop een ouder omgaat met zijn kind. Bernet Elzinga zal wetenschappelijke onderzoeksresultaten linken aan implicaties voor de praktijk. Wat moet je in de rol van professional weten over de lange termijn impact van mishandeling en wat kun je vervolgens doen?

Drs. Marny Aretz

Bijdrage: Systeemgerichte gezinscoaching voor ouders met een verstandelijke beperking

Marny Aretz is orthopedagoog bij Amerpoort. Zij gespecialiseerd in thuisbegeleiding van mensen met een licht verstandelijke beperking.

De systeemgerichte gezinscoaching van Amerpoort is een interventie die professionele gezinsondersteuning biedt aan gezinnen waarvan één of beide ouders functioneren op LVB-niveau. Marny Aretz en Gwendolijn Gerards zullen de gehanteerde methodiek toelichten en aan de hand van praktijkvoorbeelden illustreren hoe deze NJI-erkende systeemgerichte gezinscoaching wordt ingezet bij ouders met een verstandelijke beperking, zowel bij wonen als ambulante.

Drs. Gwendolijn Gerards

Bijdrage: Systeemgerichte gezinscoaching voor ouders met een verstandelijke beperking

Gwendolijn Gerards is orthopedagoog generalist en Gz-psycholoog en werkzaam bij Amerpoort. Hier richt zij zich op ambulante gezinscoaching en woonlocaties voor ouders met LVB en bijkomende complexe problematiek.

Gwendolijn Gerards verzorgt deze bijdrage samen met haar collega Marny Aretz.

Drs. Jolande Schoonenberg

Bijdrage: Emotionele verwaarlozing: van signalering tot gerichte aanpak

Jolande studeerde geneeskunde aan de Universiteit van Leiden. Zij is werkzaam in de rol van vertrouwensarts bij Veilig Thuis te Amsterdam. Daarnaast is zij voorzitter van de Vereniging Vertrouwensartsen inzake Kindermishandeling en Huiselijk geweld.

In de literatuur worden diverse definities van verwaarlozing gehanteerd, waarbij doorgaans onderscheid wordt gemaakt tussen lichamelijke verwaarlozing en emotionele of affectieve verwaarlozing. Pedagogische verwaarlozing en educatieve verwaarlozing worden soms als aparte vormen van verwaarlozing genoemd, en soms als vormen van emotionele verwaarlozing. In deze praktijkgerichte bijdrage gaat Jolande Schoonenberg in op signalering van emotionele verwaarlozing gekoppeld aan het bieden van een adequaat hulpaanbod.

José Koster

Bijdrage: Ondersteuning van ouder- en opvoederschap van mensen met een psychiatrische kwetsbaarheid en/of verslavingsproblematiek

José Koster doceert, traint en coacht (teams) beroepskrachten en studenten in het onderwijs, welzijn en zorg, in de omgang met ouders en leidt projecten op het gebied van werken met ouders en de (onderlinge-) communicatie. Zij is trainer en mede-ontwikkelaar van de vakopleiding 'Individuele Opvoedopstellingen' en Mastertrainer van het programma 'Het Begint Bij Mij' Daarnaast is zij werkzaam als supervisor (LVSC) en heeft zij een praktijk voor coaching en Individuele Opvoedopstellingen in Haarlem. Zij heeft ruime ervaring en kennis over o.a. ouderschap & opvoedondersteuning; -migratie; -LVB; -detentie; en -(jeugd-) zorg.

De ondersteuning van ouder- en opvoederschap van mensen met een psychiatrische kwetsbaarheid en/of verslavingsproblematiek vraagt om specifieke kennis en vaardigheid. José Koster zal vanuit het perspectief van de 'ouderbegeleidende positie' uitleggen hoe professionals die met deze doelgroep werken de verbinding met deze ouders kunnen (her)vinden om methodisch en ethisch de juiste ondersteuning te bieden. De ouderbegeleidende positie is een basishouding waardoor je als professional bewustzijn kunt ontwikkelen, die vervolgens leidt tot erkenning en verbinding.

Mr. Dr. Goos Cardol

Bijdrage: Samenwerken met ouders in de gedwongen hulpverlening

Goos is onderzoeker en programmaleider Jeugd bij het lectoraat Sociale Integratie aan de Zuyd hogeschool en werkt daarnaast zelfstandig als trainer en adviseur. Zijn specialisaties zijn jeugdbeschermingsrecht, jeugdstrafrecht, kinderrechten, internationale kinderbescherming en preventie huiselijk geweld.

Dat samenwerking met ouders belangrijk is in hulpverlening en zeker in gedwongen hulpverlening, staat niet meer ter discussie. Hoe dat moet gebeuren op de meest effectieve manier, daar kan nog wel over gediscussieerd worden. Zo is het politieke perspectief een ander perspectief dan het uitvoeringsperspectief en wat is leidend? En in de uitvoering kun je verschillende niveaus van samenwerken onderscheiden. Wetenschap en literatuur leggen verschillende accenten.

In gedwongen hulpverlening komt het er des te meer op aan, nu het kader niet vrijwillig is. En wat betekent dit alles voor de sociale professional nu de grote transities de nadruk hebben gelegd op het claimen van eigen handelingsruimte, minder regels ten behoeve van

cliënten? De gegeven kaders bieden mogelijkheden en roepen tegelijkertijd veel vragen op. Hoe hier concreet mee om te gaan in de praktijk?

Dr. Guido van de Luitgaarden

Bijdrage: Moderator

Guido van de Luitgaarden is opgeleid als sociaal-pedagogisch hulpverlener en werkte in die hoedanigheid onder meer in het sociaal-cultureel werk. Hij was gedurende 16 jaar als senior onderzoeker en docent werkzaam bij Zuyd Hogeschool, lectoraat Sociale Integratie. Guido promoveerde aan de University of Salford (VK) op een proefschrift over oordeels- en besluitvorming bij vermoedens van kindermishandeling. Sinds 2006 is hij verbonden aan het Euregionaal Congresburo en het Centrum voor Educatie en Supervisie. Daarnaast is hij echtgenoot en (pleeg)vader. Ook is hij voorzitter van de Raad van Toezicht van het Steunpunt Mantelzorg Zuid.